

Kulturskoleutredningen SOU 2016:69

Remissvar från Riksförbundet Unga Musikanter, RUM, Stockholmsdistriktet

RUM Stockholm är RUMs största distrikt med knappt 5000 medlemmar. Vi har valt att lämna synpunkter på några frågor som tas upp i SOU 2016:69, En inkluderande kulturskola på egen grund.

Kontaktperson är ordförande Linus Enroth Hansson, tel 070-4309360 eller linus@rum.se.

Det går även att kontakta sekreterare Jan Fröman, 072-2150887, jan.froman@gmail.com.

Den juridiska ramen

Kulturskoleutredningen för fram tanken på en ny juridisk ram för de kommunala kulturskolorna. Bäst vore, enligt utredningen, en kulturskolelag. Mot bakgrund av att någon form av kulturskola, vanligast musikskola, bedrivs i nästan alla landets kommuner är det inget orimligt krav. Å andra sidan bör man fråga sig om det finns ett reellt behov eftersom alla kommuner, med några få undantag, redan bedriver verksamheten.

En lag eller ett förstatligande riskerar även att sänka ambitionsnivån i många kommuner som idag bedriver kulturskoleverksamhet på hög nivå. De nationella mål som förs fram som ett alternativ tycker vi är att föredra.

Om den utvärdering av de nationella målen, som utredningen föreslår ska genomföras efter tre år, visar att många mål inte har nåtts, bör man överväga alternativ till en generell lagstiftning. Om betydande positiva resultat har nåtts i många kommuner kan det vara mer effektivt att med olika stödåtgärder riktade mot enstaka kommuner försöka närma sig målen i större utsträckning.

Nationella mål

Vi ställer oss i stort bakom de nationella mål som utredningen för fram. Vad gäller musikämnet vill vi understryka ensembleverksamhetens betydelse. Att själva instrumentalundervisningen sker i grupp är i allmänhet positivt men kan, beroende på ålder, gruppsammansättning eller nivå behöva kompletteras med enskild undervisning för en del elever. Det är pedagogen som har kompetensen att bedöma när enskild undervisning kan vara mer effektiv för eleven än gruppundervisning. I många glesbygdskommuner kan dessutom rent praktiska frågor sätta upp hinder. Framför allt är detta en fråga som måste få variera från kommun till kommun.

Vi ställer oss i stort bakom de nationella mål som utredningen för fram. Vad gäller de kommunala musikskolorna, som ännu utgör den större delen av kulturskolorna, vill vi understryka ensembleverksamhetens betydelse. Att själva undervisningen sker i grupp är i allmänhet positivt av flera skäl, inte minst pedagogiskt. Men om gruppundervisning görs till norm, bör den inte göras till dogm. De positiva resultat som kan nås med gruppundervisning kan efter några år behöva kompletteras med enskild undervisning för en del elever. Det är pedagogen som har kompetensen att bedöma när enskild undervisning kan vara mer effektiv än gruppen. I många glesbygdskommuner kan dessutom rent praktiska frågor sätta upp hinder. Framför allt är detta en fråga som måste få variera från kommun till kommun.

Utöver gruppundervisning i ett visst ämne är ensemblen, orkestern eller kören en nödvändig del av musikundervisningens helhet. Den griper dessutom in i två av de nationella målen eftersom den har stor betydelse för att musik/kulturskolan ska "arbeta i bred samverkan och bedriva en utåtriktad verksamhet gentemot det övriga samhället", som utredningen skriver.

Ett annat av de nationella målen säger att kulturskolornas verksamhet ska bedrivas på barns och ungas fria tid. Detta mål har redan vållat stark debatt inom musiksverige och vi gissar att frågan kommer att tas upp i flera remissvar.

Vi ställer oss i princip bakom utredningens resonemang. Det gagnar inte kulturskolan om dess verksamhet inverkar menligt på elevernas obligatoriska skolgång. Men eftersom förutsättningarna är olika i olika kommuner, inte sällan skiljer det sig till och med mellan olika kommundelar, är det svårt att entydigt slå fast att all kulturskoleundervisning ska ske på fritid.

En aspekt är att många kommuner har ett långt utvecklat samarbete mellan den obligatoriska skolan och den frivilliga kulturskolan. Det handlar om stråk- eller blåsklasser på lågstadiet, integrerade orkestrar och körer, gemensamma lärartjänster och tillval på högstadiet. Exemplet kan göras många.

Till det kommer skilda förutsättningar att rent fysiskt ta sig till kulturskolans lektioner och repetitioner. Här spelar elevernas ålder in likaväl som geografiska förutsättningar, skolskjutsar och kollektivtrafik. Om ett av de nationella målen är att kommunens barn och unga ska "ges en likvärdig möjlighet att delta i dess (kulturskolans) verksamhet" kan man inte entydigt slå fast att enbart fritid ska tas i anspråk.

Nationellt kulturskolecentrum och regional samordning

Vi anser att förslaget till ett nationellt kulturskolecentrum, så som det beskrivs i utredningen, i stort sett är bra. Vi har inte heller några invändningar mot att det införs ett statsbidrag för regional samordning. Dock vill vi påpeka att samarbete inom länen och mellan olika kommuner redan idag är vanligt förekommande. Mot den bakgrunden kanske det inte är optimalt att fördela ett nytt statligt anslag lika för alla landsting. Man bör åtminstone överväga om resurserna inte kan utnyttjas bättre om Nationellt kulturskolecentrum får ökade resurser och ett avgränsat uppdrag att särskilt understödja utveckling av lokalt och regionalt samarbete.

Utvecklingsbidrag

Förslaget att införa ett utvecklingsbidrag om 200 miljoner kronor per år för hela landet bör kunna ha stor betydelse för många mindre kommuner. Vad gäller de prioriterade huvudområdena har vi inga invändningar mot behovet av pedagogisk utveckling. När det gäller inkludering och tillgänglighet tror vi att det är bättre att låta lokala behov styra än att specifikt lyfta fram unga med intellektuella eller fysiska funktionsnedsättningar. Behoven för dessa ska inte underskattas men i vissa kommuner kan exempelvis stora elevgrupper med nyanlända vara skäl till andra prioriteringar.

De flesta kulturskolor i Sverige har den kommunala musikskolan som bas och/eller som ursprung. Att utvecklingsbidrag ska användas till att bredda verksamheten till fler konstområden är därför rimligt.

Högre utbildning

Utredningen kommer med en rad förslag som rör högre utbildning inom kulturskoleområdet. När det gäller bidrag till nationell spetskompetens tror vi att ett statligt anslag kan göra stor nytta. Dock finns det flera aktörer som redan idag bedriver verksamhet som ligger i linje med den som utredningen efterfrågar. Att stärka dessa och kanske tillföra fler ser vi dock positivt på.

När det gäller högskoleutbildning instämmer vi och understryker att det finns ett stort behov av att reformera utbildningen så att den bättre passar dagens behov på arbetsmarknaden. Framför allt gäller det kommunala musikskolan och de skolor och kommuner där både arbetsgivare, skolledare och lärare efterfrågar kombinationstjänster. De förslag utredningen lägger fram är en bra utgångspunkt för att gå vidare med utformningen av sådana utbildningar.

Övrigt

Utredningen ger en mycket bra bild av hur de kommunala kulturskolorna växt fram i Sverige under 80 år. Grunden är och har varit den kommunala musikskolan men att den musikaliska verksamheten breddas till andra kulturområden är naturligtvis positivt. På många håll är också gränsen mellan olika kulturområden flytande, tydligast kanske när det gäller samarbete mellan musik- och dansskolor.

Utredningen nämner på ett par ställen att det förekommer kommuner som organiserar sin kulturskoleverksamhet på alternativa sätt. Vanligast är att kommunen beslutat införa en kulturskolecheck vilket medför att olika aktörer, kommunen själv, privata skolor som drivs som aktiebolag och föreningar, tillsammans kan utgöra kommunens kulturskoleundervisning. I utredningen nämns detta mer i förbigående och som något som inte är särskilt vanligt. Det är olyckligt.

För det första förekommer detta i flera stora kommuner och för det andra är det troligt att denna form att organisera kulturskoleverksamhet snarare kommer att få fler än färre efterföljare. Inte minst kan man vänta sig detta när verksamheten breddas, något som ofta lyfts fram i utredningen, till att omfatta fler kulturområden än musikens.

Kulturskoleutredningens förslag, när de väl når riksdagen i form av en proposition, bör ta större hänsyn till detta. Många av utredningens förslag, hur bra de än är, är framför allt anpassade för den traditionella kommunala musikskolan med en huvudman och en utövare. När propositionen så småningom skrivs bör detta finnas med för att inte riskera att de goda förslag som förs fram blir inaktuella i alltför många kommuner alltför snart.